OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Asiantuntijalausunto

29.9.2025

VN/2628/2025
VN/2628/2025-OKM-31

Talousvaliokunnalle

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto komission tiedonannosta tekoälyn maanosasta E 52/2025 vp

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa komission tekoälyn maanosa tiedonannosta annetusta E-kirjeestä (E 52/2025 vp). Opetus- ja kulttuuriministeriö on osallistunut E-kirjeen valmisteluun.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan kilpailukyvyn vahvistamiseksi tarvitaan toimia eri toimialojen rohkeaan uudistumiseen. Tämä edellyttää merkittäviä panostuksia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä digitalisaatioon. Keskeistä on parantaa EU:n kyvykkyyksiä tekoälyn kehittämisessä ja hyödyntämisessä, mukaan lukien eurooppalaisia data- ja laskentainfrastruktuurikapasiteetteja. Huomiota olisi kiinnitettävä myös tekoälymallien kouluttamisessa käytettyihin sisältöihin ja käytön edellyttämiin lupiin.

Komission valitsema yrityskeskeinen ja pääosin markkinaehtoinen lähestymistapa tekoälyn gigatehtaiden perustamiseksi korostaa tarvetta yritys- ja tarvelähtöiselle valmistelulle laskentakapasiteetin kehittämisessä.

Ministeriö yhtyy kantaan, jonka mukaan datan saatavuutta ja hyödynnettävyyttä tekoälyn kehittämiseen tulee parantaa. Ministeriö pitää myös tärkeänä EU:n tekoäly tieteessä koskevan strategian laatimista, josta komissio on antamassa ehdotuksen lokakuussa 2025.

Ministeriö yhtyy E-kirjeessä esitettyihin osaamista koskeviin kantoihin, jotka ovat yhdenmukaisia osaamisunionista annetun E-kirjeen (E 56/2025 vp) kantojen kanssa.

Ministeriö korostaa osaamisen ja osaajien merkitystä Europan tekoälyn maanosan toimintasuunnitelman toimeenpanossa. Niin Euroopassa kuin Suomessa tarvitaan lisää osaajia, jotta komission tiedonannossa esitetyt tavoitteet voidaan toteuttaa. Tämä edellyttää panostuksia tieteelliseen tutkimukseen sekä koulutukseen ja osaajien houkutteluun. Suomi näkee, että Euroopassa on jatkettava määrätietoisia ponnisteluja koulutuksen ja osaamistason nostamiseksi sekä jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi digitalisaatiota hyödyntäen.

Suomessa on viime aikoina tehty merkittäviä panostuksia osaamiseen sekä laskentakapasiteettiin. Tohtorikoulutuspilotti on vuosina 2024–2027 toteutettava tutkijankoulutuksen laajennus, jossa yliopistoihin palkataan 1000 uutta väitöskirjatutkijaa suorittamaan tohtorintutkintoa. Tekoälyn tohtorikoulutuksen pilotti oli erittäin suosittu, sillä 100 tohtorinkoulutuspaikkaan oli yli 3 000 hakijaa. Suomen Akatemia avasi huhtikuussa 2025 haun, jonka tarkoituksena on edistää ulkomailta rekrytoitavien huippuosaajien palkkaamista suomalaisiin yliopistoihin. Akatemia varautuu rahoittamaan yliopistoja yhteensä 50 miljoonalla eurolla vuosina 2026–2030.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

ELLIS (European laboratory for learning and intelligent systems) on vuonna 2018 perustettu eurooppalainen tekoälyn huippututkimuksen verkosto, joka koostuu 42 ELLIS-yksiköstä 17 Euroopan maassa. Tämän lisäksi verkostoon perustetaan rajallinen määrä maailmanluokan tekoälytutkimuksen keskuksia, ELLIS-instituutteja. Ensimmäinen ELLIS-instituutti on perustettu vuonna 2023 Saksaan Tübingeniin. Toinen ELLIS-insituutti on perustettu Suomeen vuonna 2024. Suomen ELLIS-instituuttia isännöi Suomen tekoälykeskuksen lippulaiva FCAI (Finnish Center for Artificial Intelligence). Opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut 40 milj. euron rahoituksen ELLIS-instituutin toimintaan.

Tutkimusinfrastruktuurien osalta merkittävässä roolissa on Tieteen tietotekniikan keskus CSC Oy:n Kajaanin konesaliin sijoitettu eurooppalainen LUMI-supertietokone, joka tukee tekoälytutkimusta. Hallitus on sitoutunut 250 miljoonan euron rahoituksella LUMIn uusimiseen entistä tehokkaammalla tekoälypainotteisella supertietokoneella ja siihen liittyvillä palveluilla. Tämän LUMI tekoälytehdas -hankkeen kokonaiskustannus on noin 612 milj. euroa, josta EU-rahoituksen osuus on noin 306 milj. euroa.

Suomi nosti 2019 esiin tarpeen kehittää EU-tasolla infrastruktuuria, joka mahdollistaa teosten, tekijöiden ja oikeuksien tunnistamisen. Yhteensopiva ja luotettava tekijänoikeustieto varmistaa, että korvaukset teosten käytöstä maksetaan oikeille tekijöille.

Keskeinen käyttötapaus infrastruktuurille on tekoälymallien kouluttaminen suojatulla sisällöllä (”input”). Infrastruktuuri tukee tekijänoikeuksien kunnioittamista tekoälyjärjestelmien tuottaman sisällön osalta (”output”). Lähipäivinä 17 maata kattava tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämisverkosto CITF julkaisee ensimmäisen raporttinsa teknisistä vaatimuksista koneluettaville oikeuksienpidätyksille tekoälymallien koulutusdatasta. Vaatimusten avulla standardoidaan selkeät tavat mallien kehittäjille kunnioittaa tekijänoikeuksia. Raportti hyödyttää myös EU-instituutioita tekoälyyn ja tekijänoikeuksiin liittyvien haasteiden ratkaisemisessa.

Tekijänoikeuksia koskevien data-avaruuksien infrastruktuuri edellyttää, että teoksia koskevat tietovarannot ovat saatavilla, mikä puolestaan edellyttää investointeja tekijänoikeustiedon laatuun ja API-rajapintojen rakentamiseen.

Lisätietoja antavat:

Opetusneuvos Petteri Kauppinen

Opetusneuvos Päivi Bosquet

Hallitusneuvos Anna Vuopala

Liitteet .

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Santeri Lohi
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emma Hannonen